

تفاهم به خون خواه شهیدان کربلا
و همه شهیدان مظلوم عالم
حضرت بقیة الله الاعظم
علیه السلام مداه

سرازی از شعر شکوهمند عاشورا

میرشناسه : رحیمی، یوسف، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور : خون تو پایان نداشت : فرازی از شعر شکوهمند عاشورا/به
اهتمام یوسف رحیمی.

مشخصات نشر : قم: پنج‌دری، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۱۸۴ ص: ۱۶×۲۱/۵ س.م.
شابک : ۱۶۰۰۰ ریال: ۱-۳-۹۶۹۴۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
پادداشت : کتابنامه: ص. ۱۸۴-۱۸۲: همچنین به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر : فرازی از شعر شکوهمند عاشورا.
موضوع : عاشورا -- شعر -- تاریخ و نقد
موضوع : Tenth of Muharram -- Poetry -- History and criticism
موضوع : واقعه کربلا، ۶۱ق -- شعر -- تاریخ و نقد
موضوع : ۸۰ Karbala, Battle of, Karbala, Iraq. -- Poetry --
History and criticism
موضوع : شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- مجموعه‌ها -- تاریخ و نقد
موضوع : th century -- Collections -- History ۲۰ Persian poetry --
and criticism
موضوع : شعر مذهبی فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
موضوع : th century -- History ۲۰ Religious poetry, Persian --
and criticism
رده بندی کنگره : PL ۳۵۵۵/۳۱۳۹۶۲
رده بندی دیویی : ۱۰۰.۹۳۱۱۱
شماره کتابشناسی ملی : ۵۱۱۲۷۳

خون تو پایان نداشت
فرازی از شعر شکوهمند عاشورا
به اهتمام: یوسف رحیمی
طراح جلد: علی ناصری

ناشر: پنج‌دری
(پنجرهای رو به ولایت شعر)
سال نشر: ۱۳۹۶
نوبت چاپ: اول ناشر
قطع: رقعی (۱۸۴ صفحه)
شمارگان: ۱۰۰ جلد
قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان
شابک: ۱-۳-۹۶۹۴۶-۶۰۰-۹۷۸

فهرستی از شعر شکوهمند عاشورا

فهرست

۷

خون تو پایان نداشت...

۱۱	مقدمه
۱۷	نگاهی به مضامین حماسی و معرفتی شعر عاشورا
۵۱	او که بیست سال، محار و قرن هاست / حسین پژمان بختیاری
۵۳	جنت‌ها فتن نهضت سرخ تو یا حسین! / رضا اسماعیلی
۵۴	واژه تسلیم / عرهم‌گ و همتا داشت / محمد نیک
۵۶	تا به دلت نکند رست / عزت جان داد / محمد موحیدیان (امید)
۵۹	نهضت مایه الهام جهان است هنوز / محمد حسین / حتی (شفق)
۶۱	تمام زندگی او عقیده بود و جهاد / حبیب چاپچیان (احسان)
۶۳	حسین یاور دین بود و یار مظلومان / ما مدجواد / مکتب
۶۵	آزاده را به مهر تو در گردش است خون / امیری فیروز کوهی
۶۸	نشید گوش هیچ کسی زاری تو را / امیری فیروز کوهی
۷۰	باشد رهین خون تو، دین خدا حسین / علی انسانی
۷۲	از فرات افتخار و آبرو پر بود جامت / پیروی شیرازی
۷۴	نام تو شد شهره در آفاق چون آیات نور / محمود شاه‌رخ (جذبه)
۷۶	تو کیستی؟ همه فریاد اهل درد، حسین! / غلامرضا شکوهی
۷۷	شکوه نام بلند تو، جاودان باقی است / ذبیح‌الله صاحبکار (سهری)
۷۹	آن که کوشید به باری خدا کیست؟ حسین / حسن فرح‌بخشیان (ژولیده نیشابوری)
۸۱	آخرین لحظه تو اول معراج تو بود / محمد جواد غفورزاده (شفق)

- ۸۳ امیر قافله دشت کربلاست حسین / عباس کی منش (مشفق کاشانی)
- ۸۵ تابان‌ترین حقیقت صدق و صفا حسین / شیرینعلی گلمرادی
- ۸۷ چشم از جهان و هر چه در لو هست و نیست بست / محمد جواد محبت
- ۸۹ وامانده مردانگی‌ات مردترین‌ها / مرتضی لطفی
- ۹۰ آب، شره نده ابشار علمدار تو شد / نصرالله مردانی
- ۹۲ به جهان پنجره بیدار شد از بانگ رسایت / محمدرضا محمدی‌نیکو
- ۹۳ سرخ غنچه و یک خورشید خون‌آلود با او / سعید بیابانکی
- ۹۵ به خاک افکند ذرات را شرف را از زمین برداشت / سیدمهدی حسینی
- ۹۷ به خون آلود جانی به جانان ما باشد / علی محمد مؤدب
- ۹۸ تو تا دم آخر سرور و قدرت ماندی / رضا ساریخانی
- ۹۹ حماسی‌ترین فصل هنگامه / خادم - زندان
- ۱۰۱ گشت فردا کاخ ظلم از ریشه ویران شود / مرتضی امیری‌اسفندقه
- ۱۰۳ می‌برد در کربلا هفتاد و دو ذبح عظیم / حمدحسین شهریار
- ۱۰۵ شیرافکن است بادیه ابتلای ما / نیر تیریزی
- ۱۰۷ فخر است قطعه‌قطعه شدن پیش روی تو / مهدی خطا - خادم
- ۱۰۹ عشق می‌غرد، نظر گاه شهادت پیش روست / جعفر رسولزاده (آه‌نگار)
- ۱۱۱ تیغی چنان فصیح به تبیین دین حق / محمدسعید میرزایی
- ۱۱۳ حسین آمد و آزاد از یزیدت کرد / مرتضی امیری‌اسفندقه
- ۱۱۵ وضو می‌سازد از خون گلوی خود چه راز است این؟ / مهدی جهاندار
- ۱۱۶ که شود کشته ولی زنده بهاند شرفش / علی‌اکبر صلح‌خواه تهرانی (خوشنل)
- ۱۱۸ هوای پر زدن از عالم خاکی به سر دارم / کریم رجب‌زاده
- ۱۱۹ بی‌گلو هم، نام زیبایی تو را سر می‌دهیم / کریم رجب‌زاده

- عاشقان را سر شوریده به پیکر عجب است / عبدالجواد جودی ۱۲۰
- آید از آن کشتگان زمزمه دوست دوست / فؤاد کرمائی ۱۲۱
- میرود راه خدا با سر خود بر سر نی / سیدمحمدعلی ریاضی یزدی ۱۲۳
- برای گفتن الله اکبر، اکبر آوردم / حسن فرح بخشیان (ژولیده نیشابوری) ۱۲۵
- به شب تیره بیداد و ستم پایان داد / احمد دهیزرگی ۱۲۷
- لب، تو که دی از ادب ای روح تشنگی / خسرو احتشامی ۱۲۹
- که بلا کعبه ای است و منم در احرام / حبیب جابجیان (حسان) ۱۳۱
- تا دست داشت من همت رها نکرد / محمدعلی مجاهدی (پروانه) ۱۳۳
- جان داد تشنه ای که خاک برو فریخت / اکبر دخیلی ۱۳۵
- این دست رد اوست برین گونه ای / محمدرضا سلیمی ۱۳۶
- زبان گشود عرب، قصه دلاوری / مهدی فرجی ۱۳۷
- باوری سرخ بود و جاری شد آوای علی / محمد جواد شرافت ۱۳۸
- بگو که یک شبه مردی شدی برای خودت / جعفر جانی جافدا ۱۴۰
- پیش او شور شهادت ز غسل شیرین تر / حبیب منصوری ۱۴۲
- هفتاد و دومین صدف ساحل توأم / سیدمهدی حسینی ۱۴۳
- چون تکیه گاه اهل حرم بود و کوه صبر / سید حمیدرضا برقی ۱۴۴
- کربلا در کربلا می ماند اگر زینب نبود / قادر طهماسبی (فرید) ۱۴۵
- شکست خنجر او خنجر شمرگر را / جواد محقق ۱۴۶
- زمین برای همیشه، شهید پرور شد / مصطفی محدثی خراسانی ۱۵۱
- تو را سورهای از خدا دیده بودم / محمد فخارزاده ۱۵۳
- مرگ در فرهنگ ما زیست اما ایستاد / محمدعلی مجاهدی (پروانه) ۱۵۵
- چو عاشقان ز جان دست شسته، باید رفت / محمدعلی مجاهدی (پروانه) ۱۵۷

۱۵۹	دشمنت کشت ولی نور تو خاموش نشد / فؤاد کرمانی
۱۶۱	محشری کرده به پاقصه عاشورایت / غلامرضا سازگار (میثم)
۱۶۳	دادیم حیات آبدی بر شرف و خون / غلامرضا سازگار (میثم)
۱۶۵	مرا به عاشقی، مرا به مرگ سرخ خوانده‌اند / سیدمهدی احمدی
۱۶۶	خون تو ذاقیامت، می‌جوشد از دل خاک / مرتضی امیری‌اسفندقه
۱۶۸	عش به پایان رسید، خون تو پایان نداشت / علیرضا فروه
۱۷۰	چار آچار است قربان حسین بن علی / ناصر حامدی
۱۷۱	چیز از یاد نماند، چرا برگردیم / ابوالقاسم حسین جانی
۱۷۳	رباعی‌های سوزایی
۱۷۳	عباس برای پور
۱۷۳	تقی پورمقی
۱۷۴	سیدحسن حسینی
۱۷۶	محمدرضا سهرابی‌نژاد
۱۷۶	علی‌اصغر صائم کاشانی
۱۷۷	میلاد عرفان‌پور
۱۷۷	محمدجواد غفورزاده (شفیق)
۱۷۸	محمدجواد محبت
۱۷۹	سیدرضا مؤید
۱۷۹	محمدعلی مجاهدی (پروانه)
۱۸۱	محمدحسین ملکیان
۱۸۱	سلمان هراتی
۱۸۲	کتابنامه

مقدمه

۱۱

خود را با پایان نداشت...

«در قافله‌ای که همه به یک سمت و هدف والا در حرکتند، یک نفر بقیه را راهنمایی می‌کند و اگر کسی گم شود، دست او را می‌گیرد و بر سر او می‌گذارد؛ اگر کسی خسته شود، او را به ادامه راه تشویق می‌کند؛ اگر کسی باس مجروح شود، پای او را می‌بندد و کمک معنوی و مادی به همه می‌دهد. این در اصلاح اسلامی، اسمش امام است و سلطنت نقطه مقابل این است. سلطان به معنای پادشاهی موروثی، فقط یک نوع از سلطنت است. لذا بعضی سلاطین در دنیا هستند که اسمشان سلطان نیست، اما باطنشان تسلط و زورگویی بر انسان‌هاست. هر کس و در هر دورهای از تاریخ - اسم او هر چه می‌خواهد باشد - وقتی به ملت خود یا به ملت‌های دیگر زور بگوید، این سلطنت است. این رئیس‌جمهور یک دولتی - که در همه زمان‌ها، دولت‌های مستحکم به او - را امروز مظهر آن، امریکا است - به خود حق بدهد که بدون هیچ استحقاق اخلاقی، علمی و حقوقی، منافع خود و کمپانی‌های پشتیبان خود را بر منافع میلیون‌ها انسان ترجیح دهد و برای ملت‌های دنیا تکلیف معین کند. این سلطنت است؛ حالا اسمش سلطان باشد یا نباشد!

در دوران امام حسین علیه السلام امامت اسلامی را به چنین چیزی تبدیل کرده بودند: «یعمل فی عباده الله بالاثم والعدوان». امام حسین علیه السلام در مقابل چنین وضعیتی مبارزه می‌کرد. مبارزه او بیان کردن، روشن‌گری، هدایت و مشخص کردن مرز بین حق و باطل - چه در زمان یزید و چه قبل از او - بود. منتها آن‌چه در زمان یزید پیش آمد و اضافه شد، این بود که آن پیشوای ظلم و گمراهی و ضلالت، توقع داشت که این امام هدایت را، یا حکومت او را امضاء کند؛ بیعت یعنی این. می‌خواست امام حسین علیه السلام را به‌طور کذب به جای این‌که مردم را ارشاد و هدایت فرماید و گمراهی آن حکومت ظالم را برای آنان تشریح نماید، بیاید حکومت آن ظالم را امضاء نماید و بگوید: «این حکومت را من امضاء می‌کنم». قیام امام حسین علیه السلام شروع شد. اگر چنین توقع بی‌جا و ابلهانه‌ای از سوی حکومت یزید می‌شد، ممکن بود امام حسین علیه السلام همچون زمان معاویه و [مانند زمان] ائمه بزرگوار بعد از خود، پرچم هدایت را برمی‌افراشت؛ مردم را ارشاد و هدایت می‌کرد و حقایق را می‌گفت. منتها او بر اثر جهالت و تکبر و دوری از دمه فضايل و معنویات انسانی یک قدم بالاتر گذاشت و توقع کرد که امام حسین علیه السلام پای این سیه‌نامه تبدیل امامت اسلامی به سلطنت طاغوتی را امضاء کند. یعنی بیعت کند. امام حسین علیه السلام فرمود: «مثلی لا یبایع مثله»؛^۱ چنین امضایی نمی‌کند. امام حسین علیه السلام باید تا ابد به عنوان پرچم حق

۱. المجلسی، بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۳۸۲.

۲. المجلسی، بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۸۲.

باقی بماند؛ پرچم حق نمی‌تواند در صف باطل قرار گیرد و رنگ باطل بپذیرد. این بود که امام حسین علیه السلام فرمود: «هیهات منا الذلّة»^۱ حرکت امام حسین علیه السلام، حرکت عزّت بود؛ یعنی عزّت حق، عزّت دین، عزّت امانت و عزّت آن راهی که پیغمبر صلی الله علیه و آله ارائه کرده بود. امام حسین علیه السلام مظهر عزّت بود و چون ایستاد، پس مایه فخر و مباهات هم بود. این عزّت، اخراج حبنی است.

یک و آن کسی حرفی را می‌زند، حرف را زده و مقصود را گفته است. اما پای آن حرف نمی‌ایستد و عقب‌نشینی می‌کند؛ این دیگر نمی‌تواند افتخار باشد. افتخار به آن انسان، ملت و جماعتی است که پای حرفشان بایستد و نگذارند پرچمی را که آن‌ها بلند کرده‌اند، طوفان‌ها از بین ببرد و بحر علیه السلام امام حسین علیه السلام این پرچم را محکم نگه داشت و تا پای شهادت عزیزان و علیه السلام ایستاد.^۲

رسم انتخاب و اعلان شعار، در تاریخ اسلام رشته بلندی دارد که سر رشته‌های آن را باید در جنگ‌ها و غزوات رسول صلی الله علیه و آله جستجو کرد. چنان‌که از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده که شعار سپاه آن در جنگ بدر «یا منصور اُمّت» بوده است.^۳ در کنار این شعارهای عمومی، رجزخوانی‌های سرداران سپاه اسلام نیز که با اشعار حماسی، خرد را

۱. همان.

۲. بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب در یادگان دو کوهه، ۱۳۸۱/۶/۹.

۳. الراوندی، سیدفضل‌الله، نوادر، ص ۳۳.

معرفی می‌کردند، می‌تواند نمونه‌هایی از شعارهای صدراسلام را تداعی کند.

رسم انتخاب شعار برای برنامه‌های هیأت، چندسالی است رایج شده است. با توجه به این ریشه تاریخی، گرایش هیأت‌ها را باید به فال نیک گرفت. هرچند باید مراقب بود که آسیب و آفت گریبان این سنت را نرساند. برای همین همواره باید اصولی را برای انتخاب شعار در نظر گرفت که به ترویج آن، توجه به حفظ روحیه حماسی عاشورا، توجه به پیرایه جبهه‌ای در این واقعه و پرهیز از انتخاب شعارهایی است که حاصل آن هتک پرده ختن به اندوه و ناراحتی از واقعه کربلاست. بر همین مبنا انتخاب شعار باید طاعتی فرایند و بحیثی انجام گیرد و همه جوانب این انتخاب، در نظر گرفت.

از جملاتی که طی خطبه‌های سیدالشهدا علیه السلام در کربلا نقل شده و از قدیم‌الایام نیز چه در اشعار عاشورایی و چه در هنرهای عاشورایی نظیر کنیه‌ها و امثال آن باز نمود داشته، تکرار شریف «مات منا الذلّة» است. شعاری که براساس پیشنهادهای مختلف توسط جامعه ایمانی شعر به عنوان شعار محوری هیأت‌های سراسر کشور برگزیده شد. این شعار مهم و همچنین دیگر فرمایشات معصومین علیهم السلام، خصوصاً حضرت سیدالشهدا علیه السلام، همواره اقی از عزت و شکوه را فراروی جانان تشیع گشوده است. شاعران نیز به عنوان بخش تاثیرگذاری از این جامعه عظیم، چنین مضامینی را جان‌مایه خلق آثاری شکوهمند قرار داده‌اند.

در اثری که پیش روی شماست، تلاش شده فرازی از شعر شکوهمند و عزتمند عاشورا ارائه شود. البته با توجه به گستردگی و دامنه شعر عاشورا، تأکید می شود، این اثر تنها فرازی از این شعر بلند است.

برای گردهم آوردن این آثار، در حد وسع تلاش شده است. اما با وجود فراوانی دیوان های شعری و مجموعه های مستقل شاعران، توری و بررسی آثار متورن نبود. از این رو مبنای این گردآوری، بررسی مجموعه ها بود که خود منظومه ای از اشعار عاشورایی هستند.

مجموعه ها، حاصل بررسی بیش از ۴۰ مجموعه عاشورایی است که هر کدام بر عین و با هدف مشخصی گردآوری شده است. البته با بررسی انجام شده، ایراد نه مشهود بود که بعضی از این مجموعه ها و خصوصاً مبرر سایی که در بال های اخیر به انتشار رسیده است، کمتر به جلوه های غنای غنایت داشته و بیشتر با نگاه ماتمی به این واقعه عظیم نگریسته است.

همان طور که در روایات اهل بیت تأیید فراوانی شده است، گریه بر مصائب سیدالشهدا از فضیلت و اجر بی ستال برخوردار است. اما آن گونه که در سیره معصومین شاهدیم، والاتر این است که این اشک مقدمه ای باشد برای بیان معارف ماندگار عاشورا.

چگونه ممکن است در محفل عزای امامی که برای بیان حقایق و احیای اسلام ناب محمدی قیام کرد و در این راه به شهادت رسید، تنها به ذکر مصائب او اکتفا کرد و سخنی از اهداف والای قیامش به میان نیاورد؟! اگر می خواهیم جامعه ای حسینی و عزتمند داشته باشیم و می خواهیم جوانان ما به پیشوای یگانه عالم حضرت

اباعبدالله الحسین علیه السلام اقتدا کنند، آیا لازمه آن شناخت این شخصیت
بی همتا نیست؟

جناب استاد مؤید، چه زیبا ضرورت سرمشق گرفتن از سیره و مرام
بی همتای امام حسین علیه السلام را یادآور می شوند:

آ کشته که دین زنده ز نامش باشد
پابنده نماز از قیامش باشد
فرض است بر او گریه، ولی برتر از آن
سرمشق رفتن از مرامش باشد

امید است با مرور این مجموعه و مجموعه اشعاری از این دست،
شاهد توجه بیش از پیش شاعران و مترجمان گرامی به جلوه های
حماسی، معرفتی و شکوهمند عاشورا باشیم.

در پایان از تمام دوستان و عزیزانی که نظرات ارزشمندشان در
آماده سازی این مجموعه راه گشای ما بوده است و ویژه سروران گرامی
آقایان سیدمهدی حسینی، سیدمحمدجواد شرافت، حسن باستانی، حامد
اهور و محمدرضا رضایی صمیمانه تشکر و قدردانی می نمایم. امید است
دارم همواره مورد عنایت خاص اهل بیت عصمت و طهارت باشند.

بمنه و کرمه

یوسف رحیمی

مرداد ۱۳۹۴